

Địa Muồn - ngôi chùa minh chứng đạo pháp đồng hành cùng dân tộc

ISSN: 2734-9195 17:30 01/10/2026

Chùa Địa Muồn (Sêrey Vongsa Jayaram) tại ấp Vĩnh Lộc, xã Phước Long, tỉnh Cà Mau, là một minh chứng sinh động cho sự gắn kết bền chặt giữa Phật giáo Nam tông Khmer với vận mệnh của dân tộc.

Tóm tắt: Nằm ẩn mình tại vùng đất cực Nam Tổ quốc, chùa Sêrey Vongsa Jayaram (thường gọi là chùa Địa Muồn, xã Phước Long, tỉnh Cà Mau) không chỉ là trung tâm sinh hoạt tín ngưỡng, văn hóa tâm linh của đồng bào Khmer Nam Bộ mà còn là một “địa chỉ đỏ” chứa đựng giá trị lịch sử hào hùng. Được khởi xướng và xây dựng trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ cứu nước gắn liền với phong trào cách mạng, ngôi chùa là minh chứng sống động cho tinh thần “Hộ quốc an dân”, sự gắn bó keo sơn giữa đạo pháp và dân tộc qua các thế hệ chư tăng và phật tử.

Mở đầu

Trong tiến trình lịch sử phát triển của văn hóa Việt Nam, Phật giáo Nam tông Khmer (hay còn gọi là Phật giáo Theravāda) chiếm một vị trí đặc biệt quan trọng, định hình nên lối sống, đạo đức và bản sắc văn hóa của đồng bào Khmer Nam Bộ.

Ở đó, ngôi chùa không đơn thuần là nơi tôn nghiêm để chư tăng tu học và phật tử gửi gắm đức tin, mà từ bao đời nay, chùa Khmer đã trở thành thiết chế văn hóa - xã hội trung tâm của phum sóc.

Cổng tam quan chùa Đĩa Muôn

Trải qua những thăng trầm của lịch sử, nhiều ngôi chùa Khmer không chỉ gìn giữ kho tàng kinh điển trên lá buông (satra), các điệu múa truyền thống, nghệ thuật kiến trúc đặc sắc mà còn là những “chứng nhân lịch sử” kiên cường trong công cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc.

Chùa Đĩa Muôn (Sêrey Vongsa Jayaram), tọa lạc tại ấp Vĩnh Lộc, xã Phước Long, tỉnh Cà Mau, là một điển hình tiêu biểu cho dòng chảy lịch sử hào hùng ấy - nơi hội tụ giữa tinh thần từ bi, trí tuệ của Phật pháp với truyền thống yêu nước nồng nàn của đồng bào Khmer cực Nam Tổ quốc.

Bối cảnh ra đời và dấu ấn lịch sử trong phong trào cách mạng

Chùa Đĩa Muôn được chính thức khởi công xây dựng vào tháng 11 năm 1956. Sự ra đời của ngôi chùa mang một sứ mệnh lịch sử đặc biệt, vượt lên trên nhu cầu sinh hoạt tôn giáo thông thường trong bối cảnh miền Nam đang chìm trong khói lửa chiến tranh và các chính sách cai trị khắc nghiệt của địch.

Thời điểm bấy giờ, để đối phó với phong trào cách mạng của nhân dân ta, chính quyền Ngô Đình Diệm đã triển khai nhiều chiến dịch bình định, đỉnh cao là chính sách “dồn dân lập ấp”, lập các khu trũng, khu tập trung nhằm tách rời lực lượng cách mạng ra khỏi quần chúng nhân dân, đặc biệt là tại các vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Nhận định rõ âm mưu thâm độc đó, dưới sự vận động của Mặt trận Liên Việt, việc xây dựng một ngôi chùa tại địa bàn trọng điểm này trở thành yêu cầu cấp thiết nhằm củng cố khối đại đoàn kết, tạo chỗ dựa tinh thần và nuôi dưỡng phong trào cách mạng.

Để hiện thực hóa nguyện vọng chính đáng của đồng bào phật tử có nơi sinh hoạt tâm linh và bảo vệ phum sóc, Hòa thượng Tăng Nê - khi ấy là Phó Chủ tịch Mặt trận Liên Việt kiêm Phó Chủ tịch Hội đồng kỷ luật Phật giáo Khmer Nam Bộ - đã trực tiếp đứng ra tổ chức, quy hoạch và vận động xây dựng ngôi chùa.

Công trình mang ý nghĩa hoài bão lớn lao ấy đã đón nhận sự hưởng ứng, phát tâm cúng dường đất đai vô cùng quý báu từ các mạnh thường quân trong vùng: bà Huỳnh Thị Cúc hiến 4 công đất, ông Lý Phê hiến 13 công đất và ông Nguyễn Văn Thại hiến 3 công đất.

Từ những mảnh ruộng tâm huyết ấy, ngôi tam bảo uy nghiêm đã mọc lên, trở thành pháo đài tinh thần che chở cho đồng bào phật tử kiên cường bám trụ, giữ đất, giữ làng.

Tiếp nối các thế hệ và truyền thống “Hộ quốc an dân”

Trải qua những biến động dữ dội của lịch sử và cuộc kháng chiến trường kỳ, chùa Đìa Muôn luôn là mái nhà chung ấm áp, gắn bó máu thịt với phong trào cách mạng địa phương, là nơi che chở cho cán bộ cách mạng, là trạm giao liên và là điểm tựa vững chắc cho các cuộc đấu tranh chính trị trực diện với kẻ thù.

Các vị sư chùa Đìa Muôn tụng kinh hồi hướng cho đồng bào phật tử theo truyền thống Phật Giáo Nam tông Khmer.

Tính đến nay, ngôi chùa đã trải qua 4 đời trụ trì tâm huyết, kế tục trọn vẹn sứ mệnh hoàng dương Phật pháp và phụng sự Tổ quốc:

+ **Đại đức Danh Mích** (1958 - 1960): Giai đoạn đặt nền móng đầu tiên, vừa duy trì sinh hoạt tôn giáo vừa củng cố niềm tin yêu nước cho phật tử trong vòng vây của chiến tranh.

+ **Đại đức Lâm Nuôi** (1960 - 1964): Thời kỳ phong trào đồng khởi và chiến tranh khốc liệt, ngôi chùa tiếp tục là nơi nuôi giấu cán bộ, che chở cho người dân trước các cuộc càn quét.

+ **Đại đức Danh Sêm** (1964 - 1975): Giai đoạn cam go nhất của cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, chư tăng và phật tử nhà chùa đã kiên gan bám trụ, đồng cam cộng khổ cùng quân dân Cà Mau đến ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng, thống nhất đất nước.

+ **Hòa thượng Lý Samuoth** (từ năm 1975 đến nay): Người đã gắn bó gần nửa thế kỷ, lãnh đạo phật tử vượt qua thời kỳ khôi phục sau chiến tranh, xây dựng chùa chiền khang trang như ngày nay và phát huy truyền thống đoàn kết lương giáo.

Phật tử tề tụ về làm lễ bái Tam Bảo và thành kính dân cơm đến các vị sư trong chùa.

Mỗi vị trụ trì qua từng thời kỳ lịch sử đều đóng vai trò là nhịp cầu nối vững chắc, vừa giữ gìn chuẩn mực giới luật, nghi lễ truyền thống của Phật giáo Nam tông Khmer, vừa vun đắp khối đại đoàn kết toàn dân tộc, động viên chư tăng, Phật tử một lòng hướng về quê hương, đất nước.

Không gian kiến trúc, nghệ thuật và trung tâm sinh hoạt văn hóa cộng đồng

Bên cạnh giá trị lịch sử, chùa Đìa Muồn còn là một không gian văn hóa nghệ thuật tiêu biểu mang đậm dấu ấn kiến trúc Phật giáo Nam tông Khmer.

Quang cảnh chùa Đĩa Muôn trong những ngày gần lễ Sen Đôn Ta phật tử các nơi về thăm viếng và thực hiện các nghi thức lễ theo truyền thống.

Nhìn tổng thể, khuôn viên chùa được bao bọc bởi những hàng cây cổ thụ xanh mát, tạo nên bầu không khí thanh tịnh, u tịch nhưng gần gũi đúng nghĩa thiền môn. Ngôi chánh điện (Vihear) được kiến trúc theo hướng Đông - Tây truyền thống, đặt trên nền cao ráo vững chãi nhằm tôn lên sự uy nghiêm. Mái chánh điện gồm nhiều tầng lớp chồng lên nhau, các góc mái vút cong hình đuôi naga (rồng thần), trên đỉnh nhọn trang trí hoa văn (Kbach) uy nghi. Hệ thống cột kèo, cửa sổ, các đường diềm mái đều được chạm trổ, điêu khắc tinh xảo với các mô-tô hoa văn truyền thống như hình tượng thần Krud, chằn (Yeak), chim phượng hoàng Kinnari và các họa tiết hoa lá cách điệu (Phni Phleng).

Không chỉ là công trình kiến trúc tôn giáo, chùa Đĩa Muôn còn là nơi lưu giữ và trao truyền các giá trị văn hóa phi vật thể quý báu của đồng bào Khmer. Vào những dịp lễ hội lớn trong năm như:

+ **Lễ Chôl Chnăm Thmây** (Tết cổ truyền năm mới)

+ **Lễ Sen Đôn Ta** (Lễ cúng ông bà, báo hiếu)

+ **Lễ Ốc Om-Bốc** (Lễ cúng trăng)

+ **Lễ Kathina** (Lễ dâng y kathina)

Hàng nghìn phật tử từ khắp các phum sóc lân cận lại tề tựu về đây. Không gian chùa rộn rã tiếng nhạc ngũ âm hòa quyện cùng những điệu múa Rom vong, Sara-van uyển chuyển của các thiếu niên Khmer trong trang phục truyền thống

rực rỡ. Các nghi lễ truyền thống như lễ bái Tam Bảo, lễ dâng cơm đến chư tăng, lễ đắp núi cát cầu phước được cử hành trang nghiêm. Những nghi thức này không chỉ mang ý nghĩa tâm linh sâu sắc, hướng con người về cội nguồn, tri ân tổ tiên, chư phật mà còn là dịp để cộng đồng gắn kết tình làng nghĩa xóm, củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

Âm vang hào hùng trong thời kỳ đổi mới và phát triển đất nước

Nhìn lại chặng đường lịch sử gần nửa thế kỷ gắn bó máu thịt với ngôi chùa, Hòa thượng Lý Samuoth nguyên Chủ tịch Hội Đoàn kết sư sãi yêu nước tỉnh Bạc Liêu cũ, vị trụ trì khả kính xúc động chia sẻ: *“Trong thời kỳ chiến tranh khốc liệt, các vị chư tăng cũng như đồng bào phật tử ở đây luôn kiên cường đấu tranh với giặc ngoại xâm để giành độc lập; đến thời bình, người dân nơi đây vẫn âm thầm đóng góp cho sự phát triển của quê hương và đất nước”*.

Lời khẳng định ấy minh chứng cho giá trị trường tồn của chùa Đìa Muôn trong đời sống xã hội hiện đại. Dưới sự dẫn dắt của Ban quản trị và chư tăng, phật tử chùa Đìa Muôn luôn gương mẫu chấp hành tốt chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; tích cực tham gia các phong trào thi đua yêu nước, xây dựng nông thôn mới, phát triển kinh tế hộ gia đình, giảm nghèo bền vững và giữ gìn an ninh trật tự tại địa phương.

Sự hiện diện của ngôi chùa không chỉ đáp ứng nhu cầu tín ngưỡng, tâm linh chính đáng của đồng bào Khmer mà còn là cầu nối quan trọng giữa cấp ủy, chính quyền địa phương với đồng bào dân tộc thiểu số, góp phần tô thắm thêm truyền thống tốt đẹp *“Đạo pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội”* trên vùng đất cực Nam của Tổ quốc.

Kết luận

Chùa Đìa Muôn (Sêrey Vongsa Jayaram) tại ấp Vĩnh Lộc, xã Phước Long, tỉnh Cà Mau, là một minh chứng sinh động cho sự gắn kết bền chặt giữa Phật giáo Nam tông Khmer với vận mệnh của dân tộc. Trải qua gần bảy thập kỷ hình thành, đấu tranh và phát triển, từ một cơ sở tôn giáo ra đời trong khói lửa chiến tranh nhằm bảo vệ phum sóc, đến nay, chùa Đìa Muôn đã vươn lên thành một trung tâm văn hóa, tâm linh mẫu mực, một “địa chỉ đỏ” giáo dục truyền thống yêu nước cho các thế hệ mai sau.

Việc bảo tồn, phát huy giá trị lịch sử và kiến trúc của ngôi chùa không chỉ có ý nghĩa đối với đời sống tôn giáo của đồng bào Khmer Cà Mau mà còn đóng góp

thiết thực vào kho tàng di sản văn hóa đa dạng, phong phú của cộng đồng các dân tộc Việt Nam trong thời kỳ hội nhập và phát triển.

Bài và ảnh: **Thạch Đờ Ni**